

STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO), proponowanych obszarów o znaczeniu wspólnotowym (pOZW), obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW) oraz specjalnych obszarów ochrony (SOO)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. TYP

B

1.2. KOD OBSZARU

P	L	H	1	2	0	0	1	4
---	---	---	---	---	---	---	---	---

1.3. NAZWA OBSZARU

Pustynia Błędowska

1.4. DATA OPRACOWANIA

2	0	0	2	1	0
R	R	R	R	M	M

1.5. DATA AKTUALIZACJI

2	0	1	4	0	1
R	R	R	R	M	M

1.6. INSTYTUCJA LUB OSOBA PRZYGOTOWUJĄCA WNIOSEK

Nazwisko/Organizacja: M. Kołodziej, Dyrekcja Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych w Krakowie; Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków; A. Łabędzki, Katedra Entomologii Leśnej AR w Poznaniu; UNEP-GRID W-wa;
Aktualizacja: Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie
Adres: al. A. Mickiewicza 33, 31-120 Kraków
Adres e-mail: sekretariat@iop.krakow.pl

1.7. DATY WSKAZANIA ORAZ OBJĘCIA FORMĄ OCHRONY/KLASYFIKACJI TERENU

Data zaklasyfikowania obszaru jako OSO:

Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony OSO

Data zaproponowania obszaru jako OZW:

Data zatwierdzenia obszaru jako OZW (*):

Data objęcia terenu formą ochrony SOO:

Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony OSO

R	R	R	R	M	M
2	0	0	4	0	4
R	R	R	R	M	M
2	0	0	7	1	1
R	R	R	R	M	M
R	R	R	R	M	M

Wyjaśnienia (*):

.....

.....

.....

* Pole opcjonalne, data jest potwierdzana w momencie udokumentowania OZW przez DG ds. Środowiska (data przyjęcia odpowiedniego wykazu unijnego)

** Pole opcjonalne, wyjaśnienia można podać np. w odniesieniu do dat zaklasyfikowania lub objęcia formami ochrony terenów składających się z pierwotnie odrębnych OSO lub OZW

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. POŁOŻENIE CENTRALNEGO PUNKTU OBSZARU

Długość geograficzna

E 19° 30' 16"

Szerokość geograficzna

N 50° 20' 36"

2.2. POWIERZCHNIA
OBSZARU [ha]:

1 963,9

2.3. OBSZAR MORSKI [%]

2.4. DŁUGOŚĆ OBSZARU
[km]

2.5. KOD I NAZWA REGIONU ADMINISTRACYJNEGO

Kod poziomu NUTS 2

P	L	2	1	6	
P	L	2	2	B	

Nazwa regionu

oświęcimski
sosnowiecki

2.6. REGION BIOGEOGRAFICZNY

☐	Alpejski	%*	☐	Borealny	%	☐	Śródziemnomorski	%
☐	Atlantycki	%	☒	Kontynentalny	%	☐	Panoński	%
☐	Czarnomorski	%	☐	Makaronezyjski	%	☐	Stepowy	%

Dodatkowe informacje na temat regionów morskich**

☐	Morski atlantycki	%	☐	Morski śródziemnomorski	%
☐	Morski czarnomorski	%	☐	Morski makronezyjski	%
☐	Morski bałtycki	%			

* Jeśli teren jest zlokalizowany w większej liczbie regionów niż jeden, należy podać (opcjonalnie) wartość procentową pokrycia w odniesieniu do danego regionu

** Wskazanie regionów morskich wynika z przyczyn praktycznych/technicznych i dotyczy tych państw członkowskich, w których jeden lądowy obszar biogeograficzny graniczy z dwoma regionami morskimi

3. INFORMACJA PRZYRODNICZA

3.1. TYPY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE OBSZARU I OCENA ZNACZENIA OBSZARU DLA TYCH SIEDLISK

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych G/M/P	A/B/C/D	A/B/C		
						Reprezenta- tywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
2330			59,63		M	C	C	C	C
6120			306,27		M	C	C	C	C
9130			2,74		M	D			
91E0			23,20		M	D			

PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.

NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).

Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.

Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.

Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. GATUNKI OBJĘTE ART. 4 DYREKTYWY 2009/147/WE I GATUNKI WYMIENIONE W ZAŁĄCZNIKU II DO DYREKTYWY 92/43/EWG ORAZ OCENA ZNACZENIA OBSZARU DLA TYCH GATUNKÓW

Gatunek					Populacja w obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka C/R/V/P	Kategoria G/M/P/DD	Jakość danych	A/B/C/D Popu- lacja	A/B/C		
						Min	Max					Stan zacho- wania	Izolacja	Ocena ogólna

Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.

S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.

NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).

Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).

Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. portal referencyjny).

Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne – wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.

Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji – w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

3.3 INNE WAŻNE GATUNKI FAUNY I FLORY (OPCJONALNIE)

Grupa	Kod	Gatunek			Populacja w obszarze				Motywacja					
		Nazwa naukowa	S	NP	Wielkość		Jednostka	Kategoria C/R/V/P	IV	V	A	B	C	D
					Min	Max								
B		<i>Pernis apivorus</i>						P						
B		<i>Caprimulgus europaeus</i>						P						
B		<i>Alcedo atthis</i>						P						
B		<i>Dryocopus martius</i>						P						
B		<i>Dendrocopos medius</i>						P						
B		<i>Dendrocopos leucotos</i>						P						
B		<i>Lullula arborea</i>						P						
B		<i>Anthus campestris</i>						P						
B		<i>Sylvia nisoria</i>						P						
B		<i>Lanius collurio</i>						P						
B		<i>Emberiza hortulana</i>						P						
B		<i>Dendrocopos syriacus</i>						P						
A		<i>Pelobates fuscus</i>						P					X	
R		<i>Anguis fragilis</i>						P					X	
R		<i>Coronella austriaca</i>						P				X		
R		<i>Lacerta agilis</i>						P					X	
R		<i>Lacerta vivipara</i>						P					X	
R		<i>Natrix natrix</i>						P					X	
R		<i>Vipera berus</i>						P					X	
P		<i>Chimaphila umbellata</i>						P						X
P		<i>Dactylorhiza majalis</i>						P						X
P		<i>Daphne mezereum</i>						P						X
P		<i>Diphysastrum complanatum</i>						P						X
P		<i>Doronicum austriacum</i>						P						X
P		<i>Epipactis atrorubens</i>						P						X
P		<i>Epipactis helleborine</i>						P						X
P		<i>Gentiana pneumonanthe</i>						P			X			
P		<i>Lilium martagon</i>						P						X
P		<i>Listera ovata</i>						P						X
P		<i>Lycopodium annotinum</i>						P					X	
P		<i>Lycopodium clavatum</i>						P					X	

Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, Fu = grzyby, I = bezkręgowce, L = porosty, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.

KOD: w odniesieniu do ptaków z gatunków wymienionych w załączniku IV i V należy zastosować nazwę naukową oraz kod podany na portalu referencyjnym.

S: jeśli dane o gatunku mają charakter poufny i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.

NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. portal referencyjny).
Kategoria: kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = występuje.
Kategorie motywacji: IV, V: gatunki z załączników do dyrektywy siedliskowej, A: dane z Krajowej Czerwonej Listy; B: gatunki endemiczne; C: konwencje międzynarodowe; D: inne powody.

4. OPIS OBSZARU

4.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU

Kod	Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
	Lasy iglaste	34
	Lasy mieszane	2
	Siedliska leśne (ogólnie)	14
	Siedliska trawiaste i zarośla (ogólnie)	50
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego		100 %

Dodatkowa charakterystyka obszaru

Pustynia Błędowska leży na wschodnim krańcu Wyżyny Śląskiej. Jej płaski, piaszczysty obszar wciska się głęboko między wapienne pagóry jurajskie, tworząc osobliwe kontrasty krajobrazowe. Pustynia Błędowska zajmuje jedynie część rozległego obszaru piasków czwartorzędowych ciągnących się od źródeł Centurii i Białej Przemszy na północy, przez okolice Chechła, Błędowa, Kluczy, Bolesławia, Olkusza, Bukowna, po Sierszę na południu i Maczki na zachodzie. Zasoby luźnych piasków na całym obszarze wynoszą ok. 2,5 mld. metrów sześciennych. Od południa, południowego-wschodu i częściowo od północy teren "pustyni" jest osłonięty lasem sosnowym. Od północy ograniczają ją wzgórza Chechła, pokryte częściowo lasami, częściowo są tereny bezleśne, od północnego zachodu wąska smuga lasu ciągnąca się wzdłuż rzeki Centurii, wreszcie od zachodu – Biała Przemsza, malowniczo wijąca się wśród podmokłych łąk i lasów łęgowych. Powstanie Pustyni wiąże się z intensywnym wyrębem lasów na potrzeby hut srebra i ołowiu, już od XIII-XIV w. Następnie erozja wietrzna uruchomiła piaski na terenach zrębów zupełnych, tworząc ogromny obszar pustynny. Dopiero pyły przemysłowe opadające tu w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat związały lotne piaski i użyźniły glebę, co ułatwiło rozrost roślinności. Na obrzeżach pustyni spotyka się pozostałości bunkrów poniemieckich z okresu II wojny światowej. W okresie późniejszym teren był użytkowany jako poligon.

4.2. JAKOŚĆ I ZNACZENIE

Pustynia Błędowska stanowi unikatowy ekosystem w skali europejskiej. Jest największym w Europie Środkowej zwartym, śródlądowym obszarem występowania piasków wydmych z interesującymi formami geomorfologicznymi typowymi dla krajobrazu pustynnego, licznymi rzadkimi i chronionymi gatunkami flory i fauny oraz zbiorowiskami muraw piaskowych. Łącznie odnotowano tu występowanie 4 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

W latach 1960. na terenie Pustyni Błędowskiej obserwowano liczną populację łąki turzycowej, *Coenagrion ornatum*. Jej obecności nie potwierdzono w ostatnich dekadach. Zaleca się kontrolę terenową i ewentualnie restytucję gatunku na tym terenie.

W obecnej wersji SFD zmieniono oceny znaczenia obszaru dla ochrony siedliska 6120 – murawy napiaskowe.

Rozmieszczenie tego typu siedliska przyrodniczego skartowano ponownie na podstawie aktualnej ortofotomapy oraz danych z mapy roślinności rzeczywistej, wyników monitoringu GIOŚ oraz danych terenowych z monitoringu realizowanego w ramach projektu Life+, realizowanego na terenie obszaru, a także wizji terenowych przeprowadzonych w ramach sporządzania PZO.

Ponadto zmieniono ocenę reprezentatywności siedliska 6120 z A na C. Na terenie pustyni Błędowskiej występuje kompleks wydmy śródlądowych z murawami pionierskimi przenikających się z płatami bardziej zwartych, ubogich muraw, zaliczanych do 6120. Takie murawy nie różnią się znacząco florystycznie od luźnych muraw, a wyróżniają się zwiększonym udziałem strzępicy siwej *Koeleria glauca* i *Corynephorus canescens*. Należy podkreślić, że murawy na Pustyni Błędowskiej charakteryzują się, w odróżnieniu od bogatszych gatunkowo muraw zaliczanych do typu 6120, praktycznie brakiem flory terofitów i ogólnie małą różnorodnością gatunkową, choć dobrze jest wykształcona flora porostów. Szczegółowe dane o murawach zostały zgromadzone w ramach projektu Life realizowanym przez Gminę Klucze.

Również zmieniono ocenę stanu zachowania siedliska 6120 z B na C. Stan siedlisk przyrodniczych był również szczegółowo oceniany w ramach badań terenowych prowadzonych w ramach projektu Life (na większości stanowisk oceniono go na U2). Wynika to przede wszystkim z szybko postępującego procesu sukcesji wtórnej i zarastania pozostałości muraw przez sosnę (w tym również sukcesji mającej miejsce od momentu utworzenia obszaru). Struktura przestrzenna muraw również jest silnie zaburzona – silna fragmentacja, oraz wstrzymanie procesów eolicznych przez ekspansję sosny i wierzb kaspijskiej oraz piaskowej prowadzi do szybkiego zanikania pozostałych płatów muraw. W większości miejsc, w których wskazano na występowanie muraw mają one charakter kadłubowy, ale należy podkreślić, że obecny stan mimo silnego przekształcenia umożliwia poprawę ich stanu ochrony poprzez ochronę czynną.

Konsekwencją obniżenia ocen reprezentatywności oraz stanu zachowania było obniżenie oceny ogólnej z B na C.

4.3. ZAGROŻENIA, PRESJA I DZIAŁANIA MAJĄCE WPŁY NA OBSZAR

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne				Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Zagrożenia i presja [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie)	Wewnętrzne /zewewnętrzne (i/o/b)	Poziom	Zagrożenia i presja [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie)	Wewnętrzne /zewewnętrzne (i/o/b)
H	G01.03		i	H	K0202		
H	J.03.01		o	H	K02.03		
H	K02.		b	H			
H	K04.01		b	H			
H	K0201		b	H			

Dalsze istotne oddziaływania mające średni/mali wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne				Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Zagrożenia i presja [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie)	Wewnętrzne /zewewnętrzne (i/o/b)	Poziom	Zagrożenia i presja [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie)	Wewnętrzne /zewewnętrzne (i/o/b)
	E03.03						
	E03.04						
	G05.04						
	H02.02						
	H05.01						
	G01.03						

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne, O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednocześnie.

Typy użytków gruntowych	Typ własności	Powierzchnia użytków w ha	% udział powierzchni w obszarze
Lasy iglaste	100 % Skarb Państwa	667,7	34 %
Lasy mieszane	100 % Skarb Państwa	39,3	2 %
Siedliska leśne (ogólnie)	100 % Skarb Państwa	274,9	14 %
Siedliska łąkowe i zaroślowe (ogólnie) – obejmuje również murawy oraz wydmy śródlądowe	100 % Skarb Państwa	982,0	50 %

4.4. WŁASNOŚĆ (OPCJONALNIE)

TYP		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	
	Kraj związkowy/województwo	
	Lokalna/gminna	100%
	Inna publiczna	
Własność łączna lub współwłasność		
Prywatna		
Nieznana		
Suma		100 %

4.5. DOKUMENTACJA (OPCJONALNIE)

Czyłok A i in. 1994. Fauna kręgowców w rejonie Okradzionowa, Błędowa i Krzykawki, Dąbrowa Górnicza. Msc. Głowaciński Z. (red.). 2001. Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa.

Michalik S. 2000. Pustynia Błędowska. Inst. Ochr. Przyr. PAN. Kraków. Msc.

Mróz Wojciech 2007 Plan lokalnej współpracy na rzecz ochrony obszaru Natura 2000 - PLH120014 Pustynia Błędowska Ministerstwo Środowiska

Sawkiewicz L., Żak M. 1966. Ważki (Odonata) Śląska. Roczn. Muz. Górnośl., Bytom, Ser. Przyroda. 3: 73-132.

Szczypek T., Wika S., Czyłok A., Rahmonow O., Wach J. 2001. Pustynia Błędowska - fenomen polskiego krajobrazu. Kubajak, Krzeszowice.

Węgrzyn M. Raport z realizacji etapu 1 zadania nr 2. Realizacja monitoringu przyrodniczego oraz monitoringu skuteczności prowadzonych działań ochrony aktywnej w ramach projektu LIFE09 NAT/PL/000259. Nowy Targ 2012, msc.

Wika S. i in. 1994. Waloryzacja przyrodnicza terenu ZJPK - sekcja Pustynia Błędowska. UŚ, Katowice. Msc.

Zarzycki K., Kaźmierczakowa R. (red.). 1993. Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Inst. Bot. PAN, Kraków. ss. 310.

Link (-i):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. ISTNIEJĄCE FORMY OCHRONY NA POZIOMIE KRAJOWYM I REGIONALNYM:

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
P L 0 3	1 0 0				
P L 0 5	3 4, 8				

5.2. POWIĄZANIE OPISANEGO OBSZARU Z INNYMI FORMAMI OCHRONY:

na poziomie krajowym lub regionalnym

Kod rodzaju	Nazwa obszaru	Rodzaj	Pokrycie [%]
P L 0 3	Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	-	1 0 0 P
P L 0 5	Pustynia Błędowska	*	3 4, 8

na poziomie międzynarodowym

Rodzaj	Nazwa obszaru	Rodzaj	Pokrycie [%]
Konwencja ramsarska	1		
	2		
	3		
	4		
Rezerwat biogenetyczny	1		
	2		
	3		
Eurodiploma	-		
Rezerwat biosfery	-		
Konwencja barcelońska	-		
Konwencja bukaresztańska	-		
Teren zaliczany do dziedzictwa światowego	-		
HELCOM	-		
OSPAR	-		
Morski obszar chroniony	-		
Inne	-		

5.3. Forma ochrony

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. ORGAN LUB ORGANY ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE OBSZAREM

Nazwisko/Organizacja: Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie Adres: Plac Na Stawach 3, 30-107 Kraków Adres e-mail: sekretariat@rdos.krakow.pl

6.2. PLAN(-Y) ZARZĄDZANIA

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☐

Tak

Nazwa:

Link:

☒

Nie, ale jest w przygotowaniu

☐

Nie

6.3. ŚRODKI OCHRONY (OPCJONALNIE)

7. MAPA OBSZARU

Nr ID Inspire:

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒ Tak ☐ Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)